

V reviji ostajamo zvesti vprašanju dolgotrajne oskrbe, da bi slovenski vladni politiki ter upravnima resorjema zdravstva in sociale pomagali uresničiti obljube o oblikovanju slovenskega nacionalnega sistema in zakona za to čedalje bolj pereče področje. V tej številki je nastal vsebinski trikotnik iz prispevkov, ki oklepajo eno od najboljčutljivejših vsebin dolgotrajne oskrbe starostno onemoglih, kronično bolnih in invalidnih ljudi – to je preprečevanje nasilja nad oskrbovanimi. Ali bolje rečeno: preprečevanje trpinčenja starejših ljudi, saj je tudi pri strokovnem pojmu bolje imeti v ospredju pozornosti žrtev, ki trpi, to nam vzbuja solidarnost in ustvarjalne moči za primerno pomoč in za preprečevanje nasilja nad njo, medtem ko nam beseda nasilje postavlja v ospredje nasilneža in usmeritev v njegovo represivno preganjanje. Ker je za preventivo ta usmeritev prepoznana in nezadostna, se čedalje pogosteje namesto pojmov zloraba starejših ali nasilje nad starejšimi pojavlja pojem trpinčenje starejših ljudi.

Kaj torej tvori omenjeni vsebinski trikotnik naših prispevkov o dolgotrajni oskrbi, ki ga lahko označimo za trdnjavo v preprečevanju trpinčenja starejših ljudi?

Eden od člankov se izrecno posveča preprečevanju nasilja nad starejšimi. Skupaj s prispevkom v rubriki *Gerontološko izrazje* opredeli pojme ter prikaže razširjenost teh zločestih pojavov, sodobna znanstvena spoznanja in današnje preventivne usmeritve; med njimi posebej izpostavi program, ki poteka v Sloveniji. Znanje o nasilju in o možnostih njegovega preprečevanja je pogoj za uspešno delo, dobre izkušnje iz prakse pa na tem težavnem polju dela dajejo poleg preverjenih spoznanj tudi nič manj potrebno motivacijo.

Med podatki o nasilju nad starejšimi izstopa tisti, da se ga tri četrtine zgodi doma in da so njegovi povzročitelji najbližji domači. Temu podatku je treba dodati izkušnjo, da se večina tega nasilja ne zgodi hote. Star onemogel človek težko prenaša svoje stanje, morda je jezen sam nase in na ves svet, morda zaradi demence ali druge bolezni dojema svoje stanje in okolje povsem zgrešeno. V takem stanju svojo stisko na krivičen način izlije na družinskega člana, ki mu pomaga. Ta je pogosto tudi sam v stiski, pod stresom, izčrpan od rednih dolžnosti in oskrbovanja, predvsem pa neusposobljen za razumevanje starega človeka in za komuniciranje z njim, zlasti ko je ta težaven. Tako se mu v trenutku utrga grda beseda ali nasilna kretnja, ne da bi to res hotel. Odločilno vprašanje je torej, kako razvijati uspešne metode za preprečevanje nehotenega nasilja, ki tvori večinski delež vsega trpinčenja starejših ljudi doma in verjetno tudi v oskrbovalnih institucijah. Odgovor je zelo jasen – učiti se kakovostnega komuniciranja. Raziskovalni in pregledni članek o učenju partnerske komunikacije kot najboljše naložbe v medgeneracijske odnose lahko beremo tudi kot temeljno spoznanje o preprečevanju nasilja nad starejšimi.

Izmed dvajset tisoč oskrbovancev v slovenskih domovih za stare ljudi si jih verjetno vsaj dve tretjini zelo želi svoje sobe, pa večini ta upravičena želja ne bo mogla biti nikoli izpolnjena. V Evropi smo ljudje od malega naprej navajeni na osebno in intimno avtonomijo lastne sobe, v starostni onemoglosti pa morajo ljudje živeti v dvo- in večposteljnih sobah s tujimi ljudmi, ki imajo povsem drugačne navade. Glede tega so slovenski standardi za domove zastareli za nekaj desetletij, zaradi njih so domovi gradili tako malo enoposteljnih sob. Danes je enoposteljna soba v ustanovi za oskrbo starih ljudi osnovni standard in ne nadstandard, ki je pri nas težko dosegljiv, če je, ga je pa treba doplačevati. Bivanje v večposteljni sobi oskrbovalne ustanove je za večino teh ljudi huda oblika trajnega trpinčenja. Zato je toliko bolj razveseljivo, ko neki dom za stare ljudi izrazito izstopi iz povprečja v kaki stvari. Velik dom z več kakor tristo posteljami Ljubljana Tabor ima po zadnji obnovi 90 % enoposteljnih sob. Branje pogovora z direktorico odkriva, da so stvarne možnosti tudi za tako korenito približevanje evropskim standardom.